

SINTEZA RECOMANDĂRILOR

la proiectele analizelor piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobilă, identificarea lor și desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe

Proiectele analizelor piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobilă, identificarea lor și desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe, au fost expuse consultării publice pe pagina de Internet a ANRCETI în perioada 7 decembrie – 28 decembrie 2012.

Proiectele supuse consultării publice au cuprins următoarele sete de documente:

- Proiectul de hotărâre al Consiliului de Administrație privind identificarea piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe
- Proiectul de hotărâre al Consiliului de Administrație privind identificarea piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie mobilă și desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe
- Proiectul de analiză a pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă;
- Proiectul de analiză a pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie mobilă.

În adresa ANRCETI, în decursul perioadei de consultare, au fost expediate comentarii și recomandări la proiectele menționate din partea S.A.”Moldtelecom” și se referă la următoarele aspecte:

Comentariile și propunerile S.A.”Moldtelecom”

În rezultatul studierii propunem introducerea următoarelor modificări și completări la Analiza pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă:

1. P. 2.3 „Definirea pieței” - ținând cont de structura și arhitectura rețelelor de telefonie fixă, zonelor de tarifare (locală și națională), de termenele tehnice utilizate în alte documente aprobate de ANRCETI, propunem ca în alineatele unde se descriu serviciile de terminare la nivel local, terminare simplu tandem, terminare dublu tandem, să fie precizat conform practicii existente că *terminarea locală și terminarea simplu tandem* reprezintă terminare la nivel local, iar *terminarea dublu tandem* - terminare la nivel național. Totodată, considerăm oportun să fie specificat că terminarea la numerele naționale scurte este comasat în termenul de terminare la nivel național. În vederea evitării ambiguităților, exprimărilor neclare și incongruente, considerăm necesar descrierea noțiunilor de apel la nivel local și apel la nivel național conforme scrisorii ANRCETI nr.01-DREA/631 din 13.05.2011, prin care Agenția oferă o descriere și definiție a serviciilor de terminare la nivel local și la nivel național.

Comentariile ANRCETI:

Se acceptă. ANRCETI introdus specificații suplimentare cu privire la corespunderea terminării locale și simplu tandem la zona de tarifare locală și respectiv terminarea dublu tandem la zona de tarifare națională.

Cu privire la numerele naționale scurte ANRCETI a introdus în analiză următorul alineat: „Totodată, ținând cont de specificul terminării la numere independente de locație și la numere naționale scurte, apelurile către aceste numere nefiind purtătoare de informații cu privire la locul terminării acestora, terminarea la acest tip de numere va fi corespunzătoare tarificării naționale.”

2. P. 2.4.2.3 „Substituibilitatea cererii cu amănuntul” - Agenția face trimitere la comportamentul utilizatorilor finali. În anul 2010 la efectuarea analizelor piețelor relevante Agenția s-a bazat doar pe raționamente teoretice. Considerăm că la efectuarea analizelor piețelor relevante, iterația II, ANRCETI ar trebui să-și bazeze argumentele referitoare la comportamentul utilizatorilor inclusiv și pe studii, bazate pe eșantioane sau chestionare, care determină exact comportamentul consumatorilor.

Comentariile ANRCETI:

ANRCETI consideră raționamentele cu privire la comportamentul utilizatorilor finali evidente și, prin urmare nu consideră necesar de a elabora studii bazate pe eșantionare sau chestionare pentru a demonstra aceste raționamente, cel puțin pentru diapazonul de timp cuprins de prezenta analiză de piață.

3. P. 3.2.2 „Puterea de contracarare a utilizatorilor” - în tabelele nr. 1 și 2 nu există o concordanță între indicatorii luați în calcul. În opinia noastră trebuie să existe o similitudine totală între indicatorii în baza cărora se stabilește structura traficului inițiat și terminat în rețelele de telefonie fixă.

Comentariile ANRCETI:

În primul tabel de la compartimentul 3.2.2 „Puterea de contracarare a utilizatorilor” este redată structura traficului inițiat de furnizorii naționali de telefonie fixă și terminat în rețele naționale (propria rețea, alte rețele fixe naționale și în rețele mobile naționale), iar în tabelul 2 este redată structura traficului terminat în rețeaua proprie a furnizorilor naționali a traficului provenit atât din alte rețele naționale (fixe și mobile), cât și a **traficului internațional** (provenit din rețelele operatorilor străini).

4. P. 3.2.4 „Integrarea pe verticală” - nu suntem de acord cu abordarea precum că integritatea pe verticală dă posibilitate și motivație de a majora prețurile pentru serviciile de terminare mult peste nivelul costurilor și avantajele pe care le oferă această opțiune. Începând cu 23 decembrie 2010 prețurile pentru serviciile de terminare sunt stabilite și aprobate de către Agenție, iar începând cu 01.01.2013 pentru serviciul de terminare în rețelele furnizorilor de telefonie fixă vor fi aplicate prețuri calculate în baza metodologiei LRIC.

Comentariile ANRCETI:

În analiză ANRCETI a menționat că „Integrarea pe verticală” nu este în sine un criteriu care consolidează ipoteza că furnizorii analizați au putere semnificativă pe piața relevantă analizată, însă relevă riscuri importante pe care le generează existența puterii semnificative de pe piața cu ridicata.

Riscul problemelor concurențiale constatate de ANRCETI în analiză au fost analizate prin prisma lipsei obligațiilor preventive pentru a determina necesitatea impunerii, menținerii, modificării ori retragerea obligațiilor speciale preventive impuse.

5. Considerăm că criteriul prevăzut la pct. 3.2.5 „Bariere în calea extinderii serviciilor” nu este relevant. Puterea furnizorului de servicii de terminare nu depinde de capacitatea concurenților de a extinde serviciile care ar concura cu serviciile de terminare ale acestui furnizor și nici de capacitatea sa de a-și extinde propriile servicii.

Comentariile ANRCETI:

Agenția consideră că există bariere absolute pentru extinderea concurenților pe piața terminării într-o rețea individuală a unui anumit furnizor. Acest lucru a fost menționat și în compartimentul 2.6.1 „Barierele de intrare și ieșire” din cadrul capitolului cu privire la identificarea pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă. Extinderea pe piața cu amănuntul a concurenților nu este relevantă în acest sens.

6. Nu suntem de acord cu constatarea ANRCETI de la p. 3.2.9 „Controlul accesului la abonați” potrivit căreia cota semnificativă a S.A. „Moldtelecom” din traficul destinat rețelelor fixe și mobile naționale îi oferă furnizorului posibilitatea să facă discriminare în funcție de origine de apeluri pentru majorarea profitului din terminarea în propria rețea, ținând cont de obligațiile specifice impuse companiei atât pe piețele de terminare a apelurilor voce în rețeaua individuală de telefonie fixă și mobilă, cât și pe piața de inițiere a apelurilor la posturi fixe din rețeaua publică de telefonie.

Comentariile ANRCETI:

ANRCETI nu este de acord cu raționamentele S.A. „Moldtelecom”, cu atât mai mult că prin Hotărârile Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 43-60 din 16.10.2012 cu privire la modificarea anexelor la Hotărârile Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 60-67, 69-75 și 77-79 din 23.12.2010 a fost acceptată temporar, până la data de 01.01.2017, discriminarea prin preț a apelurilor în funcție de origine cu referire la apelurile internaționale.

7. P. 4.1 „Probleme concurențiale identificate la nivelul piețelor relevante de terminare cu ridicata a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă” - la acest capitol sunt enumerate un șir de riscuri pe care le prezintă puterea semnificativă a companiei S.A. „Moldtelecom” pe piața de terminare, însă din păcate nu sunt prezentate dovezile ce reies din comportamentul Moldtelecom pe această piață ce ar confirma aceste riscuri. Totodată, am constatat, că în această analiză lipsesc datele ce confirmă problemele concurențiale ce le creează Moldtelecom. Nu suntem de acord cu abordarea Agenției asupra problemelor concurențiale pe care Moldtelecom le-ar crea prin *constrângerea concurenților prin preț*, luând în considerare că tarifele cu amănuntul pentru serviciile telefonice de bază sunt aprobate de ANRCETI; *constrângerea marjei* – și acest risc nu este relevant, deoarece prețurile pentru serviciile de terminare sunt calculate de Agenție în baza metodologiei LRIC.

Comentariile ANRCETI:

Parțial de acord. ANRCETI a exclus din lista riscurilor constatate în analiză riscul constrângerii concurenților prin preț (price squeeze). Acest risc va fi analizat în cadrul analizei pieței accesului utilizatorilor finali la posturi fixe din rețeaua publică de telefonie. Menționăm că excluderea acestui risc din analiza de piață nu afectează

concluziile pentru impunerea obligațiilor speciale preventive.

ANRCETI consideră constrângerea marjei un risc relevant deoarece riscul problemelor concurențiale constatate de ANRCETI în analiză au fost analizate prin prisma lipsei obligațiilor preventive pentru a determina necesitatea impunerii, menținerii, modificării ori retragerea obligațiilor speciale preventive impuse. Altfel spus, în cazul în care nu ar exista obligația de orientare la costuri a tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă, ar apare riscul de constrângere a marjei, ceea ce implică necesitatea menținerii obligației de orientare a tarifelor menționate la costuri.

ANRCETI consideră că toți furnizorii nu au suficiente constrângeri competitive pentru a-și reduce de sine stătător până la un nivel eficient tarifele de terminare în rețelele individuale de telefonie fixă și mobilă, adică există riscul aplicării unor tarife excesive în lipsa reglementării acestora.

8. Având în vedere că, S.A. „Orange Moldova” este de asemenea un furnizor integrat pe verticală și prestează atât servicii de telefonie mobilă, cât și servicii de telefonie fixă, servicii de acces în bandă largă etc. și luând în considerare situația curentă de pe piața serviciilor de telefonie, atragem atenția asupra lipsei controlului *vis-a-vis* de autofurnizările dintre unitatea de afaceri rețea fixă și unitatea de afaceri rețea mobilă ale S.A. „Orange Moldova”.

Menționăm că comentariile de la punctele 2-7 sunt aferente și Analizei pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie mobilă.

Comentariile ANRCETI:

Obligația privind evidența contabilă separată impusă în sarcina S.A. „Moldtelecom” se justifică deoarece acest furnizor are putere semnificativă pe mai multe piețe relevante cu ridicata și temeii să se presupună că această putere poate fi aplicată mai ales piețelor cu amănuntul de telefonie fixă și de acces fix în bandă largă (piețe pe care concurenții nu ar fi gata să răspundă cu creșterea rapidă a capacităților pentru a satisface migrarea cererii utilizatorilor în cazul creșterii ipotetice a prețurilor pe aceste piețe). Prin urmare este necesar să se impună această obligație pentru a se asigura transparența între mai multe activități. De asemenea evidența contabilă separată ar servi util pentru alocarea costurilor conform principiilor de cauzalitate pentru determinarea prin FDC a costurilor serviciilor cu amănuntul, cum de exemplu cele de telefonie fixă.

Agenția consideră că rezolvarea eventualelor probleme în legătură cu integrarea fix-mobil a S.A. „Orange Moldova” poate fi atinsă prin intermediul obligațiilor de orientare la costul LRIC a tarifului pentru terminare în rețea mobilă a S.A. „Orange Moldova” și de nediscriminare.

Agenția nu exclude totuși posibilitatea impunerii obligației de ținere a evidenței contabile separate pentru Orange Moldova, dacă remediile impuse (inclusiv orientarea la cost și nediscriminarea) vor demonstra totuși insuficiență.